

part de l'obra, de vegades seria pròpiament nom de lloc, amb caràcter d'adjectiu. En particular:

Font de Vidal. Senegles en els te. de Fondegulla (xx 4.19; '23 ×'51), Terrateig (xxxii, 165.16), i a la comarca dels Ports, una que a Bel pronunciaren així (xxvii, 122.11), però també (intervenint etim. pop. catalana), *Font de la Vidala* (120.3) i a Bellestar *Font del Vidal*. Essent cosa de la terra de substrat àrabo-mossàrab, i repetida en aquests casos i en diverses comarques, endevinem que ve de FONTEM VITALEM, que amb pron. arabitzada *fonʃe biʃale*, fou oït i entès com *fon de vidal* català, a causa del timbre sonor del *t* emfàtic de l'àrab (a Bel, presa la *-e* per la pron. -à = *a*, pròpia dels moriscos, passaria primer per *F. de Vidala*, i després s'hi afegiria l'article).

Aquest antecedent fa creure que també en un parell de casos del Nord es tracta de font i aigües. Les quals s'atribuirien qualitats reconfortants: Còrrec de *Font de Vidal* a Montalbà (xxiv, 102-5-8); Torrent *Vidal* te. St. Gregori (Gironès).

Esplugu Vidal, te. Bono, és una gran cova a la partida dels Batalls, al capdavall, de La Calba (xix, 148.22) SPELUNCA VITALIS: una de les que havien servit d'habitatge, en temps de pobresa com moltes que n'hi ha a Ribagorça i en terres valencianes. *Calba* també ha tingut el sentit de balma en alguns punts del Pirineu. Potser té raó anàloga la *Fòia Vidal* d'Atzeneta del Ma. (20.16, '27×'13).

VIDALBA, VIDIELLA

Noms de la Clematis o i altres mates enfiladisses (*DECat.* ix, 315-6). VITE ALBA, que ha donat el cat. comú *vidalba* en alguns NLL del Migjorn apareix en variants explicables pel mossàrab arabitzat. *Bialba*, Barranquets de ~, te. L'Olleria (xxxi, 106.6), pot estar per Bidalba amb la *d*-emmudida segons la tendència vulgar valenciana d'un mossarabitzat *biʃauba*, l'àrab dels moriscos en devia fer 'nomen genericum' *biʃaub*, amb la *b* ensordida en posició final (fet conegut en els arabismes: *EntreDL* iii, 15; *DECat.* s. v. *garrafa*), *bidauf* > *bidof* amb ultracorrecció del mossarabisme després girat en plural *Les bidofes* pda. de La Jana (xxviii, 35.20).

El derivat col·lectiu: Barranc *del Bidaubà(r)* te. La Morera de Montsant (xii, 61.4) pot ser el mateix que l'afl. esq. del riu Montsant: gran vall i fonda que parteix la muntanya en dues branques i neix cap a la M. de D. de Montsant prop d'Ulldemolins; *Vidobar* en la Guia d'Iglésias. S.; en l'Exc. 179 (1934) crec que hi vaig oïr *bidobá*.

De VITICELLA (*DECat.* ix, 215b7ss.) hi ha una variant *vidriella* amb repercussió de líquida, que no és solament valenciana (en diverses localitats, 315a16ss.). NL a L'Urgellet (te. de La Seu): 1585:

Guillem Scalera del Mas de les *Vidrielles* (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* ii, 84), com hi ha uns quants *Mas de les Heures*.

Vidaleta, V. Ve- *Vidamenya*, V. *Vidabona Vidie-lla*, V. *Vidalba*

VIDRÀ

Poble del Ripollès, uns 15 k. al Sudest de Ripoll, a la vall del riu Ges, afl. esq. del Ter.

PRON. *bidrà*, a Ripoll, St. Quirze i Vidrà mateix (Casac. 1920), amb gentilici *vidranesos*; id. allí, exc. 25 (1924); i en l'enq. que hi vaig fer el 1954, junt amb Besora (xiii, 198).

MENC. ANT. 879, doc. on es citen «villa *Vidrano*, valle *Cegario*, villa *Cegario*, villa *Palatiolo*, villa *Cabagés*, villa *Cuil* ---»,¹ (on reconeixem els noms tractats, supra s. v. *Palol*, *Cabagés* i *Covil*); 961: Acta de consagració del bisbe Ató de Vic «consecrandum ecclesie que est sita in com Ausona, in lo. q. nunc. *Vidrano* --- ecl. --- Sti. Hilarii --- cedo ad ipsa ecl. --- decim. etc. --- de --- *Cegario*, *Palaciolo*, *Cabages*, *Cuilplana*, *Ciresedo*, *Cuil de Asinos*, *Bioscarones*, *Valle Fecunda*, *Melango* ---» (Monsalv. § 2808, v. 1, 191; en facs., en l'obreta de Pladevall, p. 21, però *Cegario* no pot ser Llaés, sinó un de tants *Seguer* i després segueixen *Ciuret*, *Vallfogona*, *Milany*); 995: l'abadessa de St. Joan permuta «alodius *Vitranus* --- afr. Mer. in *Corullo* ---» ('Curull') per uns altres de la vall de Camprodon (Monsalv. i, 207.7, 16); S. XII: *Vidran* (docs. i, iii), *Vidra* (i), llistes de parrs. p.p. Pladevall (nº 291); 1330-1332. S. Ylarius de *Vidrà* (id.); *Vidrano* (*Misc. Griera* i, 373, 384).

HOMÒNIM ant. a l'alt Penedès prop d'Olèrdola. 976: «in --- Olèrdola, a *Vitrano*, ad ipsa *Madrigera*» (*Cart.* St. Cugat, p. 92); 990: *Vitrano* (Mas, N. H. *Bna.* iv, 138); 1013: *Vicrano* (id. ix, 144).

ETIM. De VITRIANUM, predi d'un romà *VITRIUS, nom pertanyent a la ben descabdellada família antroponímica, dels noms ben coneguts (i documentats en inscra.) *Vitrius* (Schulze, 257), *Vitra*, *Vitruvius*, *Vitrasius*, *Vitronius* (Schulze, 198, 260, 330, 331 etc.), i amb pron. vulgar *e. Vetreius. Vetrinius, Vetronius* etc. en l'*Onom.* de Perin. Evidentment inadmissible derivar-ho de VICTORIUS (d'on els ben coneguts NLL fr. *Vitry* etc.), com pretenen Balari (*Orig.*), *AlcM.* i Aebischer, amb la seva supina ignorància i menyspreu de les lleis fonètiques.

Del mateix origen que els noms catalans, a Itàlia: toscans *Vetriano*, *Vetralla* (<-ANULA) i *Vico Vitriini*. (Pieri, *Top. Arno*, 198), piemontès *Vidrè* (*Vitracco* en it.), < VITURIACUM, etimologia correctament vista per Pieri i Flechia (*De alcune forme di NLL dell'Italia superiore*, 57-58).